



Naturalizm w filmie na przykładzie *Męskiej sprawy* w reż. Sławomira Fabickiego

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Prezentacja multimedialna](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: *Telefon, chemia i matematyka*, wywiad Oli Salwy ze Sławomirem Fabickim, Warszawa 2014.
- Źródło: *Wypowiedź Sławomira Fabickiego*. Cytat za: Culture.pl.
- Źródło: Katarzyna Bielas, *Dzieci nas wybiorą*, „Gazeta Wyborcza. Magazyn”, nr 2002/12.
- Źródło: Bolesław Prus, *Lalka*, dostępny w internecie:
<https://wolnelektury.pl/katalog/lektura/lalka-tom-pierwszy.html>.
- Źródło: *Naturalizm*, [w:] *Słownik literatury polskiej XX wieku*, Wrocław 1992, s. 683–684.
- Źródło: *Naturalizm*, [w:] *Słownik terminów literackich*, Wrocław 1988, s. 306–308.
- Źródło: <https://sjp.pwn.pl/sjp/meski;2482692.html>.



Naturalizm w filmie na przykładzie *Męskiej sprawy* w reż. Sławomira Fabickiego

Źródło: dostępny w internecie: Pixabay, domena publiczna.

Sławomir Fabicki, zapytany o to, skąd zaczerpnął pomysł do filmu, odpowiedział:

“ *Telefon, chemia i matematyka*

To był ciekawy okres w moim życiu. Miałem 28 lat, byłem na trzecim roku reżyserii, właśnie urodziła mi się córka. Myślałem o tym, że powołałem życie na świat, który wydawał mi się niespecjalnie interesujący. Zwłaszcza gdy chodziłem po Łodzi. To miasto wysysa energię, ma w sobie piękno, ale też potworność, slumsy, patologie, te słynne historie o dzieciach w beczkach, skórach w pogotowiu... Łaziłem po mieście i obserwowałem dzieciaki na ulicach, szukając tematu na film dyplomowy. Przechodząc obok jednej ze szkół, zobaczyłem lekcję wf. na boisku. Zatrzymałem się. Zacząłem obserwować. Przypomniałem sobie mojego nauczyciela od wychowania fizycznego z podstawówki. Nie stosował wobec nas przemocy, ale był tyranem żądnym sukcesów, zdobywania pucharów,

które stawiał w przeszklonych gablotach. Uwielbiał chwałę i podziękowania na apelu. I to był punkt wyjścia do filmu o przemocy wobec dzieci.

Źródło: *Telefon, chemia i matematyka*, wywiad Oli Salwy ze Sławomirem Fabickim, Warszawa 2014.

Twoje cele

- Dowiesz się, czym jest naturalizm w filmie.
- Przeanalizujesz środki filmowe służące oddaniu naturalizmu w filmie Sławomira Fabickiego *Męska sprawa*.
- Dowiesz się, w jaki sposób reżyser eksponuje przemoc w filmie.
- Zinterpretujesz wymowę filmu Sławomira Fabickiego *Męska sprawa*.

Reżyser o sobie



Sławomir Fabicki (ur. 5.04.1970).

Kadr z filmu *Sławomir Fabicki*

Źródło: Culture.pl.

“ **Wypowiedź Sławomira Fabickiego**

Zanim zacząłem robić takie jakieś wprawki swoje filmowe pierwsze, najpierw pisałem. I to napisałem jakby scenariusz filmowy. Dopiero później wypłynęło coś takiego jak... reżyseria.

(...) Jeżeli miałbym się jakoś inspirować głębiej, to bardzo lubię filmy Mike Lee, on jest takim właśnie reżyserem, który patrzy na człowieka i wchodzi gdzieś głęboko w postaci. „Męska sprawa” upewniła mnie w tym, że to, co robię, interesuje przede wszystkim ludzi, to, co robię, jest dobre, i to, co robię, jest wzruszające. Oczywiście nie był to określony kierunek stylistyczny, ale to, że ta materia filmowa dobrze mi idzie. (...)

Ja bardzo lubię, kiedy kino ma emocje, kiedy kino nie jest takie suche i bardzo intelektualne, kiedy jesteśmy w stanie w tych bohaterów wejść, wierzyć i po prostu przejść przez tę historię filmową. I tak staram się swoje filmy opowiadać – aby oprócz tego, żeby niosły jakąś historię, bardzo ważną historię i przesłanie, były po prostu emocjonalne.

Kiedy buduję swoje historie filmowe, to staram się znaleźć miejsce dla tych moich bohaterów i ludzi, czyli zawsze na początku wychodzę od bohatera i dopiero wtedy w pewnym momencie myślę, gdzie to się może dziać. Najpierw buduję ich portrety psychologiczne, tych moich postaci, ich dramaty wewnętrzne, co nimi kieruje i tak dalej. Dopiero później staram się umiejscawiać sytuacje.

Źródło: Wypowiedź Sławomira Fabickiego. Cytat za: Culture.pl.

O filmie

Męska sprawa to film wielokrotnie nagradzany na festiwalach filmowych, m.in. na Międzynarodowym Festiwalu [Etiud](#) Studenckich „MediaSchool”. Zdobył także Złotego Lwa na Międzynarodowym Festiwalu Filmów Studenckich w Tai Pei, nominację do Europejskiej Nagrody Filmowej oraz Oscara dla najlepszego fabularnego filmu krótkometrażowego.

Dzieło uważane jest za przejmujące i wymowne, pozbawione ozdobników i nieepatujące przemocą, choć o tej przemocy opowiada. Jest przykładem filmu, w którym portret psychologiczny trzynastolatka osadzony jest w brutalnym naturalizmie. Etiuda została zrealizowana w ciągu 10 dni zdjęciowych z wykorzystaniem konwencji filmu dokumentalnego. Posłużyły temu różne filmowe środki wyrazu.

((Katarzyna Bielas

Dzieci nas wybiorą

Obraz jest brudny, ziarnisty, bohaterowie mają widoczne rysy, pory. Nie używaliśmy pudru, nie tuszowaliśmy twarzy. Jestem dumny, że udało mi się stworzyć obraz subtelnie kolorowy, barwno-biały, monochromatyczny. Inaczej niż Sławek, nie chciałem, żeby film był czarno-biały, bo uważam, że los Bartka mógłby być przez to tanio żałosny. Czarno-biały film, tak samo jak fotografia, którą dalej uprawiam, jest zawsze ładniejszy niż kolorowy, szlachetniejszy – i to

może być zbyt słodkie, stanowić przeszkodę w odbiorze – wspomina Bogumił Godfrejów, operator filmowy.

Źródło: Katarzyna Bielas, *Dzieci nas wybiorą*, „Gazeta Wyborcza. Magazyn”, nr 2002/12.

O naturalizmie

Naturalizm to termin, który ma różne oblicza. W literaturze narodził się pod koniec XIX wieku we Francji, skąd dotarł do innych krajów europejskich. Wybitnymi przedstawicielami kierunku byli m.in. Emil Zola, Antoni Czechow, Guy de Maupassant, Gabriela Zapolska i Władysław Stanisław Reymont.

Narrator miał być obiektywnym obserwatorem, przekazywać problemy społeczne w sposób wiarygodny, wystrzegać się komentowania i moralizowania. Podkreślano znaczenie epizodów z życia bohatera, używano języka potocznego, zwracano uwagę na plastyczność opisu, zmierzano do dokładnego naśladownictwa rzeczywistości. Tematyka utworów koncentrowała się głównie na problemach dotyczących niższych warstw społecznych, biedzie, przemocy, niesprawiedliwości.

W sztuce pojęcie naturalizmu wiąże się z wiernym naśladownictwem natury, dążeniem do obiektywizmu w przedstawianiu ciemnej strony rzeczywistości – ludzkiej nędzy, krzywdy, słabości człowieka, zagrożenia, brzydoty. W dziełach naturalistycznych dominuje zamknięta kompozycja, zachowanie perspektywy oraz wyrazista forma.



Jean-Francois Raffaelli, *Handlarz starymi szmatami zapalający fajkę*, przed 1924

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

Najbardziej znaczący artyści malarze naturalistyczni to William Bliss Baker, Jean Francois Raffaelli, Leon Frederic. Za przedstawicieli tego kierunku w Polsce uważani są Feliks Brzozowski, Józef Chełmoński, Aleksander Gierymski, Stanisław Grocholski.

Naturalizm w filmie

Jeżeli zaś chodzi o naturalizm w kinie, warto zwrócić uwagę na stylistykę filmów. Wykorzystuje się brzydotę, wulgarny język, łamanie tabu, pokazywanie przemocy fizycznej i słownej, a prezentowane na ekranie obrazy często są ponure i przytłaczające. Taki rodzaj kina wywołuje skrajne emocje, zmusza widza do zastanowienia się nad intencjami twórców oraz budzi refleksje na temat mrocznej strony natury człowieka. Twórcy wykorzystują dźwięk, określone ustawienie kamery, scenografię, aby spotęgować wrażenia odbiorcy. Warto jako przykład przywołać filmy Roberta Bressona (*Ucieczka skazańca*, *Kieszonkowiec*), Michaela Hanekego (*Biała wstążka*, *Pianistka*, *Miłość*), Davida Finchera (*Podziemny krąg*, *Gra*) czy Danny'ego Boyle'a (*Trainspotting*, *Slumdog – milioner z ulicy*). Naturalizm w polskim kinie widoczny jest m.in. w *Placu Zbawiciela* Krzysztofa Krauze, *Komorniku* Doroty Kędzierszawskiej, *Mojej krwi* Marcina Wrony, *Domu złym* czy w *Pod Mocnym Aniołem* Wojciecha Smarzowskiego.

Słownik

etiuda filmowa

(fr. *étude*) – krótka forma filmowa, która wymaga od twórcy konsekwencji; ze względu na czas trwania filmu (najczęściej od kilku do trzydziestu minut) reżyser musi ograniczyć elementy i treści, usuwa więc informacje niepotrzebne i skupia się na tym, co uważa za najistotniejsze; kondensacja środków językowych powinna być przemyślana tak, aby film właściwie przekazał treść, ale również posiadał walory artystyczne

mimetyzm

(gr. *mimetês* – naśladowca) – zasada opierająca się na naśladowaniu natury, czyli odtwarzaniu rzeczywistości w sztuce i literaturze

Prezentacja multimedialna


Polecenie 1

Zapoznaj się z pierwszą częścią prezentacji multimedialnej oraz obejrzyj fragment filmu [2:18–9:40]. Następnie zinterpretuj wymowę filmu *Męska sprawa*. Zwróć uwagę na wyróżnione w prezentacji filmowe środki wyrazu.

Polecenie 2

Przyjrzyj się poszczególnym kadrom w drugiej części prezentacji multimedialnej. Wskaż elementy naturalizmu, które zauważasz w filmie.

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:   

Ćwiczenie 1



Które z poniższych cech dostrzegasz w filmie Sławomira Fabickiego *Męska sprawa*? Zaznacz prawidłowe odpowiedzi.

subiektywizm reżysera

estetyzm

zainteresowanie marginesem społecznym i patologią

autentyzm językowy

pesymizm

charakter moralistyczny

motywacje biologiczne postaci

brutalizacja świata

Ćwiczenie 2



Ustal, jaką rzeczywistość pokazuje kamera w filmie *Męska sprawa*. Umieść na mapie myśli co najmniej 10 słów synonimicznych do wyrazu „brzydki”, budując pole semantyczne środowiska, w którym żyje Bartek.



Kadr z filmu *Męska sprawa*, reż. S. Fabicki.

Tylko do użytku edukacyjnego

Ćwiczenie 3



Jaką funkcję pełni wszechobecna brzydota w filmie? Zaznacz właściwe odpowiedzi.

stanowi tło wydarzeń

dydaktyczną

estetyczną

komiczną

poznawczą

eksponuje dramat Bartka

ekspresywną

Ćwiczenie 4



Zdjęcia w filmie są czarno-białe z dość charakterystycznym efektem „przybrudzenia”. Dlaczego reżyser zdecydował o takim rozwiązaniu? Zaznacz właściwe odpowiedzi.

powodem jest sentyment reżysera do starego kina

chodzi o uwypuklenie brzydoty miejsc i ludzi

to rozwiązanie artystyczne podkreśla tragizm głównego bohatera

rozwiązanie to pozwala widzom skupić uwagę na wartkiej akcji

jest to nawiązanie do poetyki dokumentu

Ćwiczenie 5



W filmie Sławomira Fabickiego przemoc ma różny wymiar. Obejrzyj poniższe kadry, przypomnij sobie fabułę i określ, o jaką przemoc chodzi.



Kadr z filmu *Męska sprawa*, reż. S. Fabicki.
Tylko do użytku edukacyjnego



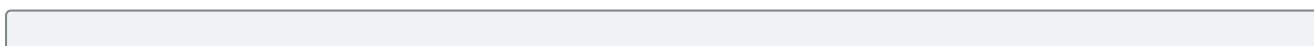
Kadr z filmu *Męska sprawa*, reż. S. Fabicki.
Tylko do użytku edukacyjnego



Kadr z filmu *Męska sprawa*, reż. S. Fabicki.
Tylko do użytku edukacyjnego



Kadr z filmu *Męska sprawa*, reż. S. Fabicki.
Tylko do użytku edukacyjnego



Ćwiczenie 6



Bartek nie jest bohaterem jednoznacznym – jest zarówno ofiarą, jak i katem. Dopasuj opisy filmowych scen do odpowiedniej ramki.

Kat

Ofiara

Ofiara zaniedbań władz szkolnych (rozmowa z dyrektorem).

Matka nic nie robi, by ochronić syna.

Jest bity przez ojca.

Razem z innymi zawodnikami bawi się w grę „dupańsko”, polegającą na kopaniu wiszącego na bramce najstarszego zawodnika.

Trener, wbrew woli Bartka, ściąga z niego koszulkę i obnaża posiniaczone plecy, pokazując je całej drużynie. Ponadto straszy chłopaka wyrzuceniem ze szkoły, jeśli nie będzie grał w piłkę.

Kradnie bułki innym dzieciom, by dać je psu.

Krzyczy na młodszego brata.

Ćwiczenie 7



Ostatnia scena filmu pokazuje Bartka zamkniętego w klatce z psem. Wyjaśnij, jak ją odczytujesz.



Kadr z filmu *Męska sprawa*, reż. S. Fabicki.
Tylko do użytku edukacyjnego

Ćwiczenie 8



Zinterpretuj znaczenie tytułu filmu *Męska sprawa*.

Dla nauczyciela

Autor: Piotr Obolewicz

Przedmiot: Język polski

Temat: Naturalizm w filmie na przykładzie *Męskiej sprawy* w reż. Sławomira Fabickiego

Grupa docelowa:

Szkoła ponadpodstawowa, liceum ogólnokształcące, technikum, zakres podstawowy

Podstawa programowa:

Zakres podstawowy

Cele kształcenia – wymagania ogólne

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Kształtowanie dojrzałości intelektualnej, emocjonalnej i moralnej uczniów.
8. Kształcenie umiejętności świadomego odbioru utworów literackich i tekstów kultury na różnych poziomach: dosłownym, metaforycznym, symbolicznym, aksjologicznym.

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:

1) przetwarza i hierarchizuje informacje z tekstów, np. publicystycznych, popularnonaukowych, naukowych;

6) odczytuje pozaliterackie teksty kultury, stosując kod właściwy w danej dziedzinie sztuki;

III. Tworzenie wypowiedzi.

1. Elementy retoryki. Uczeń:

1) formułuje tezy i argumenty w wypowiedzi ustnej i pisemnej przy użyciu odpowiednich konstrukcji składniowych;

2. Mówienie i pisanie. Uczeń:

1) zgadza się z cudzymi poglądami lub polemizuje z nimi, rzeczowo uzasadniając własne zdanie;

2) buduje wypowiedź w sposób świadomy, ze znajomością jej funkcji językowej,

z uwzględnieniem celu i adresata, z zachowaniem zasad retoryki;

4) zgodnie z normami formułuje pytania, odpowiedzi, oceny, redaguje informacje, uzasadnienia, komentarze, głos w dyskusji;

6) tworzy spójne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: wypowiedź o charakterze argumentacyjnym, referat, szkic interpretacyjny, szkic krytyczny, definicja, hasło encyklopedyczne, notatka syntetyzująca;

11) stosuje zasady poprawności językowej i stylistycznej w tworzeniu własnego tekstu; potrafi weryfikować własne decyzje poprawnościowe;

IV. Samokształcenie.

1. rozwija umiejętność pracy samodzielnej między innymi przez przygotowanie różnorodnych form prezentacji własnego stanowiska;
2. porządkuje informacje w problemowe całości poprzez ich wartościowanie; syntetyzuje poznawane treści wokół problemu, tematu, zagadnienia oraz wykorzystuje je w swoich wypowiedziach;

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje w zakresie wielojęzyczności;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje obywatelskie;
- kompetencje w zakresie świadomości i ekspresji kulturalnej.

Cele lekcji. Uczeń:

- dowiaduje się, czym jest naturalizm w filmie,
- analizuje środki filmowe służące oddaniu naturalizmu w filmie Sławomira Fabickiego *Męska sprawa*,
- wyjaśnia, w jaki sposób reżyser eksponuje przemoc w filmie,
- interpretuje wymowę filmu Sławomira Fabickiego *Męska sprawa*.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- konektywizm.

Metody i techniki nauczania:

- ćwiczeń przedmiotowych;
- z użyciem komputera;
- podająca.

Formy pracy:

- praca indywidualna;
- praca w parach;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami, słuchawkami i dostępem do internetu;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda;

- telefony z dostępem do internetu.

Przebieg lekcji

Przed lekcją:

1. **Przygotowanie do zajęć.** Nauczyciel loguje się na platformie i udostępnia uczniom e-materiał. Prosi uczestników zajęć o zapoznanie się z tekstem w sekcji „Przeczytaj”. Nauczyciel (lub chętny uczeń) przygotowuje prezentację pt. *Naturalizm w sztuce*. Uczniowie oglądają etiudę *Męska sprawa* (dostępną w FilMOTECE Szkolnej).

Faza wprowadzająca:

1. Nauczyciel zapoznaje uczniów z tematem i celami lekcji.
Nauczyciel/uczeń przedstawia prezentację multimedialną *Naturalizm w sztuce*.
Uczniowie dzielą się spostrzeżeniami. Wspólnie formułują cechy naturalizmu i zapisują je w formie mapy myśli.

Faza realizacyjna:

1. Nauczyciel zadaje pytania, np.: Jakie emocje budzi w was film *Męska sprawa*? Które ze scen są, według was, najbardziej sugestywne? W jaki sposób pokazywana jest przemoc? Jakich środków używa reżyser, by oddziaływać na widza? Co wpływa na efekt wizualny przekazu? Które elementy zastosowane w filmie nawiązują do naturalizmu?
Cały zespół klasowy pod kierunkiem nauczyciela wykonuje polecenia 1, 2 z sekcji „Prezentacja multimedialna”.
Uczniowie w parach wykonują wskazane przez nauczyciela ćwiczenia z sekcji „Sprawdź się”.

Faza podsumowująca:

1. Zebranie informacji na temat naturalizmu – wskazanie głównych cech kierunku.
Uczniowie podają przykłady dzieł filmowych, które mają cechy naturalizmu.

Praca domowa:

1. Zinterpretuj znaczenie tytułu filmu *Męska sprawa*.

Materiały pomocnicze:

- *Przygotowanie ucznia do odbioru różnych tekstów kultury*, pod red. Anny Janus-Sitarz, Kraków.
- Sławomir Fabicki – sylwetka (wywiad dla Culture.pl).

Wskazówki metodyczne

- Uczniowie mogą wykorzystać multimedium „Prezentacja multimedialna” jako inspirację do przygotowania własnej prezentacji multimedialnej.